

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-19>

УДК 339.727.22(477)

ДО ПИТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС І ПІСЛЯ ВІЙНИ

TO THE CASE OF THE INVESTMENT POTENTIAL OF UKRAINE DURING AND AFTER THE WAR

Демішев Іван Вікторович

магістр,

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2181-3620>

Войтко Сергій Васильович

доктор економічних наук, професор,

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2488-3210>

Demishev Ivan, Voitko Serhii

National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Стаття присвячена проблематиці та перспективам залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України, що набуває особливого значення під час відновлення економіки після російсько-української війни. Розглянуто сутність інвестиційного потенціалу країни та виявлено складові цього поняття. Проаналізовано потоки іноземних інвестицій в Україну, їх обсяг, спрямування і країни походження. Здійснено огляд динаміки потоків іноземних інвестицій за 10 років і факторів, що на неї вплинули. Обґрунтовано важливість окремих напрямів іноземних інвестицій та обсяги для національної економіки в довгостроковому вимірі. На основі аналізу зарубіжного досвіду надано рекомендації щодо формування інвестиційної привабливості стратегічних сфер України в умовах відновлення економіки після війни з урахуванням пріоритетів її економічного розвитку.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний імідж, формування інвестиційної привабливості, політика залучення іноземних інвестицій, відновлення економіки.

The article is devoted to the problems and prospects of attracting foreign investments to the economy of Ukraine, which is of particular importance during the recovery of the economy after the Russian-Ukrainian war. The investment potential of the country highlights the possibility of their effective attraction in the form of long-term deposits, and its implementation involves the actual use of these opportunities, which is necessary for the priority, new and promising industries of the country that need recovery after complete or partial destruction due to hostilities. The article examines the essence of the country's investment potential and identifies the components of it's concept. The flows of foreign investments in Ukraine, their volume, direction and country of origin were analyzed. A review of the dynamics of foreign investment flows over 10 years and the factors that influenced it was carried out. The importance of certain areas of foreign investment and their volume for the national economy in the long term is justified. On the basis of the analysis of foreign experience, recommendations are given on the formation of investment attractiveness of strategic areas of Ukraine in the conditions of economic recovery after the Russian-Ukrainian war, taking into account the priorities of its economic development. To achieve the goal and solve the main problems of the article, various research methods are used: dialectical and abstract-logical methods, the method of generalization and systematization when studying the essence of the concept of investment potential, as well as methods of grouping, comparison and mathematical statistics when analyzing the investment potential of Ukraine. The obtained results showed that the foreign investments involved before the war were used inefficiently, because they did not contribute to the innovative development of industries and almost did not create added value of Ukrainian products. Formulated conclusions and proposals can be used to increase the effectiveness of the formation of the investment potential of Ukraine during the reconstruction of the economy after the war.

Keywords: investment potential, direct foreign investment, investment image, formation of investment attractiveness, foreign investment attraction policy, economic recovery.

Постановка проблеми. Інвестиційний потенціал країни в сучасних умовах світової економічної інтеграції набуває особливого значення для розвитку її економічного середовища. Національна економіка країн стає більш відкритою, що активізує зовнішньоекономічну діяльність вітчизняних підприємств, сприяє розширенню співпраці з іноземними партнерами. За таких умов відбувається зростання потоку інвестиційних коштів з одних країн в інші. Інвестиційний потенціал країни висвітлює можливість їх успішного залучення у вигляді довгострокових грошових внесків, а його реалізація передбачає фактичне використання цих інвестиційних можливостей, що є необхідним для пріоритетних, нових і перспективних галузей країни. Для України формування інвестиційного потенціалу є особливо важливим під час відновлення економіки після російсько-української війни, адже саме за рахунок інвестицій від партнерів відбуватиметься перший етап реконструкції важливих сфер інфраструктури країни. Необхідним є правильне формування пріоритетів для сфер залучення інвестицій, що сприятиме подальшому прискореному та інноваційному розвитку країни у визначених сферах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням сутності інвестиційного потенціалу країни займалися такі вітчизняні та іноземні учені, як Н. О. Титаренко, А. М. Поручник [1], А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк [2], Б. Л. Луців, Т. Б. Стечишин [3] та З. В. Герасимчук й В. Р. Ткачук [4]. Для дослідження показників інвестиційного потенціалу України були використані дані Національного Банку України, Державної служби статистики України, результати дослідження Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейської Бізнес Асоціації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Найбільша у XXI столітті війна, активну участь у якій беруть Російська Федерація, Білорусь і Україна, а також понад 50 країн беруть опосередковану участь, постачаючи Україні зброю, спричинила значні втрати економіки України, відновлення якої є новою нагальною темою для досліджень. Варто наголосити, що відновлення інфраструктури України буде відбуватися на засадах Індустрії 4.0. Саме у цій Четвертій промисловій революції зараз функціонують цивілізовані, високорозвинуті країни світу. Аналізування інвестиційного потенціалу України до війни надає змогу виокремити традиційні проблеми, які необхідно вирішити при

залученні інвестицій для відбудови інноваційно спрямованої економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є висвітлення традиційних проблем потоку іноземних інвестицій в Україну та надання рекомендацій щодо їх вирішення під час післявоєнного відновлення економіки. Цілями статті відповідно є розкриття сутності інвестиційного потенціалу країни, аналізування довоєнного інвестиційного потенціалу України та надання рекомендацій щодо його формування у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах поглиблення міжнародних економічних зв'язків важливим фактором розвитку економіки країни є успішне використання її інвестиційного потенціалу. Залучення інвестиційних коштів сприяє прискореній модернізації пріоритетних галузей економіки та створенню нових робочих місць. Дослідження інвестиційного потенціалу набуває особливої значимості за умов дефіциту державних коштів України у період відновлення економіки країни після війни, коли значна частина підприємств на території всієї країни зазнали збитків через розірвані ланцюги постачання, а підприємства, розташовані на території бойових дій, у більшості втратили свої активи та державна програма підтримки неспроможна повною мірою їх компенсувати. Зниження доходів підприємств призводить до погіршення економічного стану країни у цілому. Залучення додаткових інвестиційних коштів може сприяти відновленню економічного середовища країни та забезпечити його подальший розвиток.

Питання трактування поняття «інвестиційний потенціал», визначення та оцінювання факторів впливу на його рівень досить тривалий час досліджуються зарубіжними та вітчизняними вченими. Зазначений термін є досить широким у застосуванні та може відноситись, як до макро-, мезо-, так і мікроекономічного рівнів. Одна група науковців розглядає інвестиційний потенціал з точки зору визначення ресурсів, які необхідні для досягнення поставлених цілей, друга група визначає фактори, що обумовлюють рівень інвестиційного потенціалу, третя група робить наголос на завданнях, які можуть знадобитися у вирішенні у процесі реалізації потенціалу, четверта – поєднує декілька підходів.

Розглянемо визначення, запропоноване Н. О. Титаренко: «Наявні кошти для внутрішніх валових інвестицій, які згодом мате-

ріалізуються в новостворюваних факторах суспільного виробництва та суспільній інфраструктурі» [1, с. 160]. Так, науковець акцентує увагу на наявності внутрішніх інвестиційних ресурсів, які згодом матеріалізуються у суспільні блага. Таке визначення, на думку автора, не розкриває головного аспекту інвестиційного потенціалу країни – можливості залучити в економіку більше ресурсів, аніж використати лише наявні. Другим розглянемо визначення, наведене А. Г. Загороднім: «Сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства), необхідних для забезпечення інвестиційного розвитку економіки» [2, с. 1072]. На відміну від попереднього трактування, А. Г. Загородній розглядає інвестиційний потенціал як наявність не інвестиційних ресурсів чи попиту на них, а передумов, необхідних для їх залучення. Так, він виокремлює фінансово-економічні, виробничі та культурно-освітні властивості країни, як необхідні для створення сприятливого інвестиційного середовища. На думку автора, природно-географічні властивості також мають значний вплив на інвестиційний потенціал країни, адже природні ресурси можуть виступати додатковою сферою для залучення інвестицій. Крім того, вкрай необхідним є акцентування уваги на ефективності залучених інвестицій, а не лише на можливостях залучити більше. Наступним розглянемо трактування Б. Л. Луціва: «Результат ефективного використання потенційних можливостей і фактор подальшого розвитку за рахунок здійснення інвестиційної діяльності» [3, с. 67]. Це визначення можна умовно розділити на дві складові: 1) результат, який досягається при ефективному використанні можливостей; 2) фактор подальшого розвитку, який базується на здійсненні інвестиційної діяльності. Таким чином, простежується зв'язок між результатом діяльності та подальшим розвитком, який на ньому базується. Таке трактування суттєво відрізняється від попередніх, адже включає фактор самого результату в перелік передумов, які сприяють подальшому веденню інвестиційної діяльності. Останнім наведемо визначення, запропоноване науковцем З. В. Герасимчук: «Максимальні можливості регіону щодо раціонального залучення та використання інвестиційних ресурсів з урахуванням природно-геополітичних і соціально-економічних передумов для здійснення інвестиційної діяльності з метою досягнення сталого роз-

витку регіону» [4, с. 232]. Таке визначення, на думку автора, найбільш точно характеризує поняття інвестиційного потенціалу, адже об'єднує в собі два основних фактори: можливість залучити ресурси та можливість ефективно їх використати. Всі попередні автори роз'єднували їх, акцентуючи увагу лише на одній з цих двох складових. Для подальшого дослідження інвестиційного потенціалу пропонується використовувати це визначення з розширенням масштабу його застосування від мезорівня до макрорівня.

Отже, розглянемо першу складову інвестиційного потенціалу України: динаміку залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Для наочності наведемо графік на рис. 1.

Протягом 2011–2012 рр. відбувалось поступове нарощення потоків іноземних інвестицій на фоні відновлення світових економік після фінансової кризи 2008 р., коли все більше ринків відкривались для інвестицій та подальшого розвитку. Після недовгого періоду відновлення в Україні відбувся ряд подій, що спричинив стрімкий спад потоків інвестицій в період 2013–2015 рр. аж до від'ємного значення, тобто до виводу інвесторами своїх коштів з країни. Це зумовлено погіршенням політичної ситуації в країні, зокрема війною з Росією та втратою частини територій. Хоча зазначені події несли історичний характер для України та встановили її європейський напрямок розвитку, вони також несли занадто великі ризики втрати коштів для інвесторів і сформували несприятливе інвестиційне середовище, що спонукало партнерів заощадити свої вклади або зовсім вивести їх до інших країн. Так, за 3 роки було втрачено приблизно 26 млрд дол. потенційних інвестицій.

Після завершення гострої фази агресії Російської Федерації 2014–2015 рр. і встановлення межі фронту частина потоків прямих іноземних інвестицій відновились, але з 2016 по 2021 рр. так і не досягла того рівня, який був у 2012 р. Варто відмітити, що події 2014–2015 рр. змінили курс розвитку країни, обравши шлях євроінтеграції. У короткостроковому дослідженні такі зміни можуть мати негативний вплив на національну економіку через процес прийняття реформ, зміни зовнішньоекономічних зв'язків, спроби подолання енергетичної залежності від країни-агресора та через сучасні події, спричинені подіями минулих років. Втім, у довгостроковій перспективі такий курс може призвести до більш інтенсивного, інноваційного та прозорого розвитку економіки порівняно з тим, який

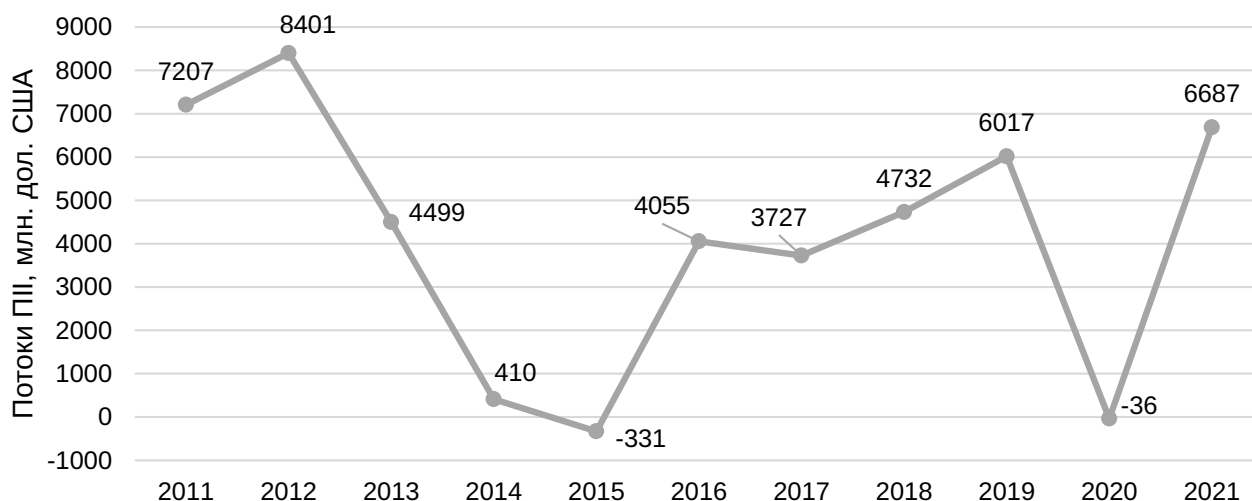


Рис. 1. Потоки ПІІ в Україну за 2011–2021 рр., млн дол.

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

міг би залишитися без спротиву загарбницьким діям країни-агресора.

Припинення інвестиційних потоків протягом 2020 р. безпосередньо пов'язано з COVID-19 і впровадженням низки вимушених карантинних обмежень не тільки в Україні, але й по всьому світу, що спричинило істотне зменшення обсягів міжнародної торгівлі. За таких умов підприємства багатьох країн збанкрутували, а іноземні інвестори через суттєві ризики «заморозили» свої кошти до тих пір, поки обмеження не буде знято. За дослідженнями Організації економічного співробітництва та розвитку обсяги світових потоків прямих інвестицій у 2020 р. зменшились на 38% [6]. В Україні впроваджені обмеження особливо відобразились на стані малого та середнього бізнесу, який й до цього мав низку проблем з діяльністю через недостатню конкурентоспроможність.

Важливим аспектом потоків прямих іноземних інвестицій є диверсифікація їх джерел, що визначає ступінь ризику втрати інвестицій через погіршення відносин з країною-партнером. Так, якщо одна або дві країни експортують більше половини всіх потоків інвестицій в країну, то торговельні відносини з ними мають прямий вплив на економічну ситуацію в країні-імпортері інвестицій. Таким чином, найоптимальнішим варіантом є диверсифікація потоків прямих іноземних інвестицій. За даними НБУ майже половину всіх потоків іноземних інвестицій в Україну здійснюється з Кіпру та Нідерландів, що в сумі дорівнюють 2835 млн дол. Другими країнами за величиною інвестування є Німеччина та Швейцарія,

з яких у сумі залучено 1400 млн дол. Зі всіх інших країн-партнерів України залучено по 5 % та менше відсотків від обсягів ПІІ [5].

Необхідно зазначити, що Кіпр, Нідерланди та Швейцарія частково вважаються офшорними зонами, втім законодавчо такими не визнані. За таких умов окремим компаніям створюється можливість для ухилення від сплати податків завдяки виведенню свого прибутку в офшорну зону та його реінвестування назад в Україну без сплати податків. Таке явище має назву «Round Tripping». За оцінками НБУ в 2021 році «Round Tripping» дорівнював 1623 млн дол., що становить 24% від всіх залучених інвестицій [5]. Можна констатувати, що потоки інвестицій в Україну на 69% залежать від 4 країн, але більше половини з цих інвестицій – «Round Tripping», що говорить про задовільний розподіл ризиків за країнами, але й також про фактичну відсутність ефекту від суми інвестицій з «Round Tripping'у».

Ефективність потоків ПІІ, як другу важливу складову інвестиційного потенціалу, можна оцінити за сферами їх спрямування. Відповідність сфери призначення інвестицій сферам пріоритетів національної стратегії розвитку є показником «якості» інвестицій та оцінкою державної політиці із залучення інвестицій. Проаналізуємо структуру їхнього надходження за 2019 та 2021 рр. для виявлення змін пріоритетів, які могла спричинити карантинними обмеженнями COVID-19. Наведемо 5 найпривабливіших сфер для залучення прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності у табл. 1.

Таблиця 1

Інвестиційно найпривабливіші сфери за 2019 та 2021 рр., млн дол.

	Переробна промисловість	Добувна промисловість	Сільське господарство	Фінансова діяльність	Торгівля
2019	829	1150,6	38	1172	863
2021	1761,8	1695,6	1085,5	572,2	410,7

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

Отже, в економіці України найбільш привабливими сферами для інвестицій є промисловість, сільське господарство (станом на 2021 р.), фінансова та страхова діяльність, а також торгівля. Так, за 2021 р. українська промисловість залучила 55% від всіх інвестицій. Чітко простежуються зміни в пріоритетності сфер для залучення інвестицій: протягом 2019 року найбільш вагомою сферою для інвестицій була фінансова діяльність, а в 2021 році – переробна промисловість.

Так, у 2021 р. разом з фінансовою діяльністю майже половину інвестицій втратила й сфера торгівлі, у той час як вся промисловість та, особливо, сільське господарство залучили більший обсяг. Такі тенденції можна назвати позитивними для економіки, оскільки саме промисловість та сільське господарство потребують довгострокових інвестицій, на відміну від фінансової діяльності та торгівлі. Останні сфери, як правило, є привабливими у короткостроковому розрізі для отримання швидких прибутків, але вони не чинять вагомego розвитку економіки країни. Першочергова мета залучення іноземних інвестицій для країни – сприяння розвитку національної економіки, створення доданої вартості продукції власних підприємств за рахунок інноваційного та високотехнологічного виробництва та підвищення рівня конкурентоспроможності національного виробника. Інвестиційний потенціал є важливою складовою наукового та експортного потенціалів країни, забезпечуючи конкурентоздатність вітчизняної продукції на міжнародному ринку.

Такі важливі для країни показники, як ВВП, рівень безробіття та частка доданої вартості у вітчизняній продукції стають кращими завдяки розвитку промисловості, особливо переробної, та наукової діяльності. Необхідно підкреслити перевагу переробної промисловості над добувною: обидві промисловості створюють робочі місця, сприяють підвищенню рівня ВВП та обидві є важливою частиною національної стратегії розвитку економіки, проте саме переробна промисловість започатко-

вує ланцюжок доданої вартості українських товарів і переорієнтує економіку з сировинної моделі на технологічний розвиток. Україна насичена власними природними ресурсами, проте в країні не вистачає потужностей для їх обробки, через що значна частина видобутої сировини одразу стає експортом. Сировинна модель може закріплюватись ще більше, якщо розвиток добувної промисловості переважатиме розвиток переробної, тому більш важливим є розвиток останньої. У 2021 році простежується позитивна динаміка рівноважного розвитку цих сфер, яку потрібно зберегти при відбудові економіки.

За умов орієнтації економіки країни на високотехнологічне виробництво не менш важливим фактором є стан наукової сфери та сфери ІКТ, які сприяють науковим дослідженням, інноваційним розробкам та їх впровадженням на вітчизняних підприємствах, особливо виробничого сектору, що також стимулює розвиток технологій Індустрії 4.0. Зобразимо залучення інвестицій у ці сфери за останні 5 років на рис. 2

Так, за останні роки в Україні ці сфери мають тенденцію до зниження своєї інвестиційної привабливості, адже наразі простежується від'ємний потік інвестицій з них. Слід відмітити, що найбільше інвестицій в ІТ-сферу було залучено у 2020 році, що можна пояснити різко зростаючим попитом на ІТ-послуги під час карантинних обмежень. Нажаль, після зняття обмежувальних заходів така тенденція не зберіглася. Зважаючи на пріоритети післявоєнної економіки та необхідності її відбудови на базі сфер високотехнологічного виробництва необхідним є розроблення рішень щодо покращення інвестиційної привабливості ІТ-сектору та наукової діяльності в Україні.

Для остаточної оцінки ефективності використання інвестицій, зокрема у сферах промисловості та сільського господарства, побудуємо модель залежності рівня безробіття від обсягів залучених інвестицій за 10 останніх років на рис. 3.

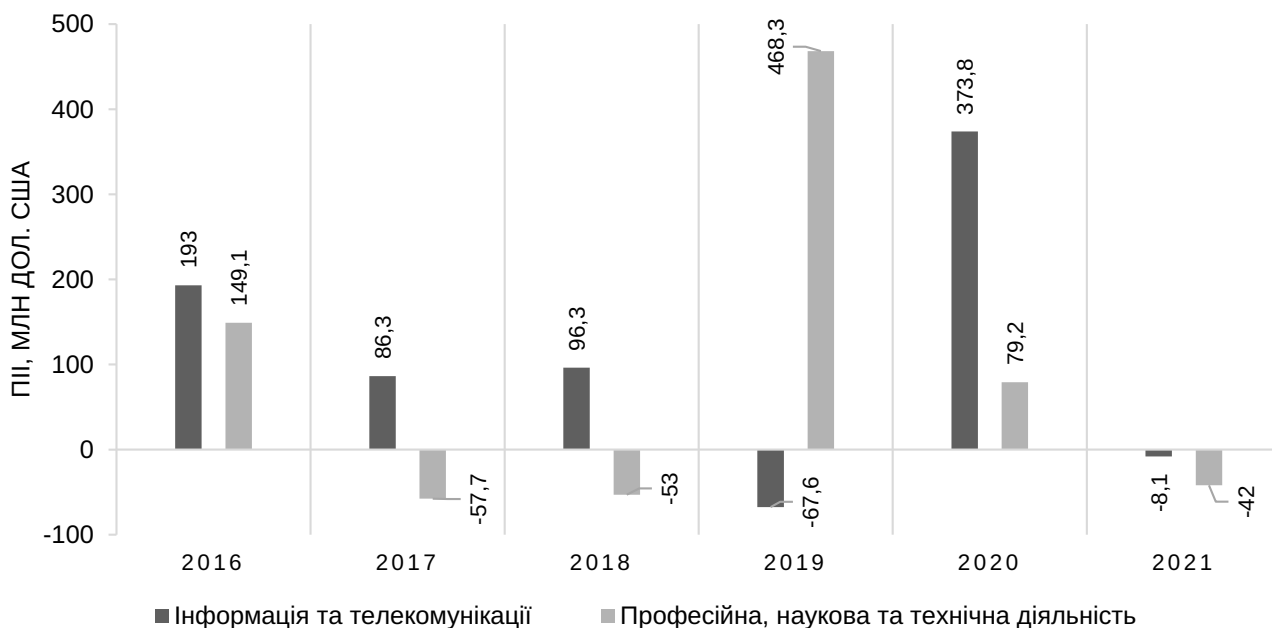


Рис. 2. Потоки ПІІ в ІТ-сферу та наукову діяльність за 2016–2021 рр., млн дол.

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

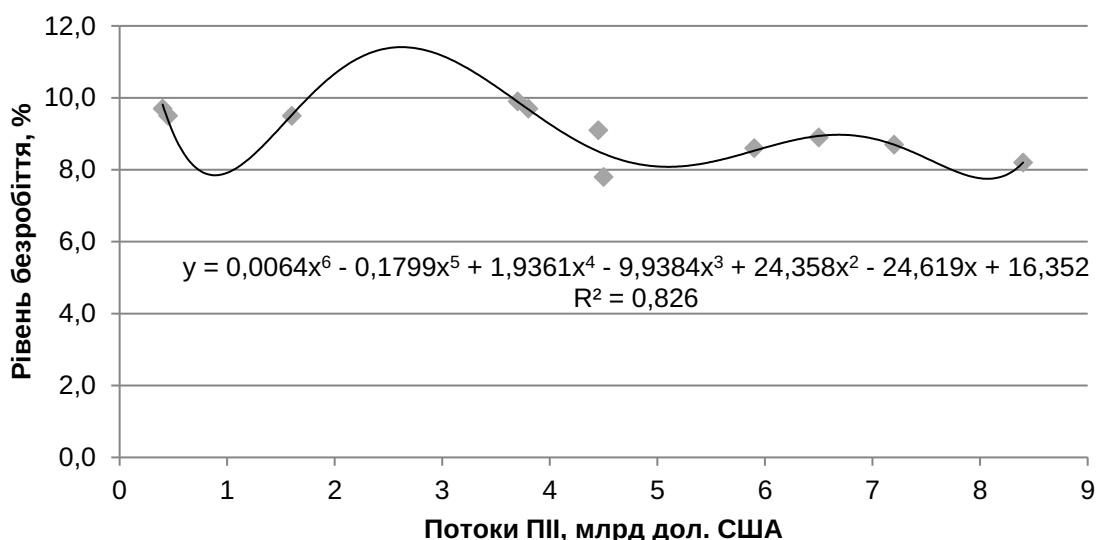


Рис. 3. Модель залежності рівня безробіття від потоків ПІІ України

Джерело: побудовано авторами на основі [5] та [7]

За отриманим результатом можна сказати, що потоки ПІІ мають вплив на рівень безробіття. Так, простежується зворотна залежність між потоками ПІІ та рівнем безробіття, зокрема показник кореляції за 10 років дорівнює $-0,67$, що говорить про позитивний вплив інвестицій, а саме кінцеву реалізацію інвестованих проектів і створення нових робочих місць. Безумовно, такий ефект чинять саме ті інвестиції, які були спрямовані у крупні проекти промисловості та сільського господарства не з метою отримання швидкого прибутку,

а з довгостроковим вкладом, та які принесли значний прибуток не лише інвестору, але й країні-імпортеру у вигляді її сталого розвитку.

Для огляду стану інвестиційної привабливості України під час війни звернемось до дослідження Європейської Бізнес Асоціації, зокрема до обрахованого інвестиційного індексу за 2022 рік, що відображає настрої бізнесу щодо поточного стану інвестиційного клімату країни та прогнози на найближчі місяці. Варто зазначити, що значення індексу є чисто суб'єктивним відчуттям директорів окремих

компаній, які здійснюють свою діяльність на території України.

Так, індекс інвестиційної привабливості очікувано досяг свого мінімуму з часів Революції гідності та склав 2,17 бали з 5 максимальних. Більше половини підприємців (53%) вважають поточне інвестиційне середовище України вкрай несприятливим. Втім, не лише війна впливає на низьку інвестиційну привабливість України, але й її традиційні внутрішні проблеми, які були їй притаманні до війни. Так, серед бар'єрів для залучення інвестицій поруч із війною директори компаній назвали корупцію та слабку судову систему, через що інтереси інвесторів, особливо іноземних, не знаходять свого гідного захисту з боку урядових установ.

Підсумовуючи проведене дослідження можна визначити низку напрямів для підвищення інвестиційного потенціалу України після війни:

1. Відновлення зруйнованих підприємств. Безумовно, першим кроком повинно бути відновлення зруйнованих потужностей, зокрема першими за пріоритетністю повинні бути сфери промисловості (особливо переробної) та наукомісткі та інноваційні сфери, потужності яких не були достатньо великими й до війни. Варто відмітити, що результат діяльності останніх може бути впроваджений у діяльність промислових підприємств, що збільшить їх конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість. Так, для відновлення необхідним є впровадження пільг для тих підприємств, які зазнали збитків через війну, зокрема звільнення їх від сплати ПДВ та ввізного мита на придбане устаткування;

2. Поліпшення умов діяльності всередині країни. Доцільно запровадити державне страхування іноземних інвестицій, щоб вкладення партнерів не були занадто ризикованими для них, а війна не стала інвестиційним ембарго для України. Також повинна бути створена інформаційна підтримка інвесторів, зокрема посилена діяльність державних установ, що займаються залученням іноземних інвестицій.

3. Проведення судової реформи. Так, зазначена реформа була започаткована до повномасштабної війни, але так і не була

реалізована. Слабка судова система все ще є одним з перших бар'єрів України для інвесторів, що потребує вирішення цього питання. Варто відмітити те, що судова реформа є важливим питанням не лише для залучення інвестицій, але й для Європейської інтеграції України, її міжнародного партнерства та для умов ведення бізнесу всіх резидентів країни.

4. Розвиток індустріальних парків України. Індустріальні парки є державним інструментом залучення іноземних інвестицій в країну, який має багато успішних прикладів застосування по всьому світу. Так, доцільним є налагодження функціонування індустріальних парків, що надасть додаткового поштовху до розвитку та інвестиційної привабливості переробній промисловості країни та інноваційній сфері.

Висновки. Отже, на основі здійснено дослідження, критичного аналізу наукових публікацій та доступної статистики визначено сутність інвестиційного потенціалу та виокремлено його важливі складові: кількість, якість і результат. Проведене дослідження показало проблеми та перспективи розвитку інвестиційного потенціалу України, які були до повномасштабної російсько-української війни та які залишаються після неї. Так, динаміка інвестицій є непоганою, оскільки більша частина вкладень здійснюється у великі проекти, корисні для економіки країни. Втім, серед інвестиційно привабливих галузей практично відсутні наукові сфери новітніх високотехнологічних і наукомістких технологій, зокрема Індустрії 4.0, що фактично обмежує Україну в її власному інноваційному розвитку. Окрім проблеми спрямування інвестицій існують внутрішні бар'єри для залучення інвестицій, зокрема це досить високий рівень корупції та слабка судова система, які потребують вирішення. Такі тенденції були й до війни, та досить важливим є збереження лише позитивних з них. Ця війна є переломним моментом не тільки для світосприйняття українців, але й для розвитку української економіки. Її відновлення має бути шляхом, зворотним до сировинної моделі розвитку. Для цього необхідним є визначення правильних пріоритетів відновлення, фундаменту, на якому буде надалі будуватись економіка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Титаренко Н.О., Поручник А. М. Теорії інвестицій: навчальний посібник. Київ : КНЕУ. 2000.
2. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання. 2007.

3. Луців Б. Л., Стечишин Т. Б. Інвестиційний потенціал банківської системи України. *Фінанси України*. 2009. № 9 (1). С. 67–77.
4. Герасимчук З.В., Ткачук В.Р. Інвестиційний потенціал регіону: методика оцінки, механізми нарощування. (Монографія). Луцьк : Надстир'я. 2009.
5. Статистика зовнішнього сектору України, НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5> (дата звернення: 11.11.2022).
6. Офіційний сайт OECD. Світові потоки інвестицій. URL: <https://data.oecd.org/> (дата звернення: 11.11.2022).
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2022).
8. Індекс інвестиційної привабливості України від ЕБА. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/> (дата звернення: 11.11.2022).

REFERENCES:

1. Tytarenko N. O. & Poruchnyk A. M. (2000) *Teoriyi investytsiy: navchalny posibnyk* [Theories of investment: a study guide]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
2. Zagorodnii A. G. & Voznyuk G. L. (2007) *Finansovo-economichny slovnyk* [Financial and economic dictionary]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
3. Lutsiv B. L. & Stechyshyn T. B. (2009) *Inestytsiyny potencial bankivskoyi systemy* [Investment potential of the banking system of Ukraine]. *Finansy Ukrayiny*, 9(1), 67–77. (in Ukrainian)
4. Gerasimchuk Z. V. & Tkachuk V. R. (2009) *Inestytsiyny potencial regionu: metodyka ocinky, mehanizmy naroshchuvannya* [Investment potential of the region: evaluation method, mechanisms of increase]. Lutsk: Nadstryya. (in Ukrainian)
5. *Statystyka zovnishnogo sektoru Ukrayiny, NBU* [Statistics of the external sector of Ukraine, NBU]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5> (accessed November 11, 2022).
6. *Oficiyny sayt OECD. Svitovi potoky investytsiy* [Official website of the OECD. Global investment flows]. Available at: <https://data.oecd.org/> (accessed November 11, 2022).
7. *Oficiyny sayt Derjavnnoi slujby statystyky Ukrayiny* [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed November 11, 2022).
8. *Index investytsiynoyi pryvablyvosti Ukrayiny vid EBA* [Investment attractiveness index of Ukraine from EBA]. Available at: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/> (accessed November 11, 2022).